

4. előadás. Budapest, 2016. szeptember 27, kedd 5:40 – 16:35

Szabálytalan helyzetek: igazságosság és irgalom Ferenc pápa *Amoris laetitia* kezdetű apostoli buzdítása szerint

Tony Anatrella atya¹

Minden kisiklott értelmezés elkerülése érdekében emlékeztetek arra, hogy az Egyház semmiképpen sem mondhat le a házasság eszménye teljességének, Isten tervének a maga nagyságában való képviselétéről... A rendkívüli helyzetek megértése soha nem jelenti a teljes eszmény fényének elrejtését, sem a Jézus által az embernek felkínált értékek csorbítását.” (AL n. 307)

Bevezetés

A *szabálytalan helyzetek* kérdését fogjuk megvizsgálni az *Amoris Laetitia* (AL) kezdetű apostoli buzdítás fényében. Ennek a pápai dokumentumnak a felépítése tanulságos a témánk kifejtése szempontjából. Az 1. fejezet a házas- és családi életet Isten szavának fényében közelíti meg (n. 8-30). A 2. fejezet korunk kihívásaival foglalkozik (n. 31-57). A 3. fejezet Jézusnak a család hivatásán nyugvó tekintetét hangsúlyozza (n. 58-88). A 4. fejezet himnusz a házasságban megélt szeretetről és a házastársi szeretetben való növekedésről (n. 89-164). Az 5. fejezet az előző közvetlen következményeként a termékeny váló szeretet szemlélésére hív bennünket. (n. 165-198). A 6. fejezet különböző pasztorális helyzeteket tárgyal a család evangéliumának hirdetésétől a házasságra való felkészülésen, a házasság első éveinek kísérésén, és a különböző válságokkal való szembenézésen keresztül az egyik családtag haláláig (n. 199-258). A 7. fejezet a gyermeknevelésről szól a mai realitásoknak megfelelően, amelyben a gyermekek nem a nekik való helyet foglalják el, hanem átveszik a hatalmat a felnőttek felett, akik nem mindig nevelik és oktatják őket (n. 259-286). A 8. fejezet, amely leginkább érdekel bennünket, a törekenység kíséréséről, megkülönböztetéséről és integrálásáról szól (n. 291-312). Végül a 9. fejezet zárja az apostoli buzdítást a házasság és a család spiritualitására helyezve a hangsúlyt (n. 313-325).

Az apostoli buzdításnak tehát sajátos logikája van, amely az utolsó előtti fejezetben foglalkozik a *szabálytalan helyzetekkel* (n. 296-300), miután emlékeztetett a *házastársi*

---

¹ Tony Anatrella atya, Pszichoanalitikus és szociálpszichiáter. Párizsban orvosi praxisa van. A Párizsi Szabadegyetemen (IPC) és a Collège des Bernardins-ben filozófiát és pszichológiát oktat. A Család és az Egészségügy Pápai Tanácsának konzulense. A Hittani Kongregáció Medjugorje Vizsgáló Nemzetközi Bizottságának tagja. A II. János Pál pápa Intézet (Róma) vendégprofesszora és a Termékenység és Szexualitás mesterképzés professzora. A püspöki családszinódus szakértője. Több könyv szerzője : *Époux, heureux époux (Házastársak, boldog házastársak)*, Flammarion. *La différence interdite (A tiltott különbség)*, Flammarion. *Le règne de Narcisse (Narcissus uralma)*, Presses de la Renaissance. *La tentation de Capoue (Capoue kísértése)*, Cujas. *Le gender – la controverse (A gender vita) – Téqui. Mariage en tous genres (Házasság minden nemben)*, l'Échelle de Jacob.

szeretet értelmére, (n. 120-122) és a férfi és a nő között felbonthatatlan monogám házasság szentségére (n. 71-75). Ez a koherencia inspirálja a gondolatmenetünket.

Mindazonáltal a 8. fejezetet érintő kérdésekben, és néha más fejezetekben is, amikor a pápa olyan sajátos kérdésekkel foglalkozik, amelyek egyedi esetekhez kötődnek gyakran felmerül a kérdés, hogy hogyan lehet bölcsen értelmezni az apostoli buzdítás bizonyos iránymutatásait? A kommentátoroknak az volt a benyomása, hogy a *belső fórum* számára javasolt eljárás, amely bizonyos emberi helyzeteket vesz figyelembe, korlátozza, sőt eltörli azokat a kanonizált evangéliumi igényeket, amelyeket az Egyház elmélyített, amelyek a *külső fórumot* inspirálják, amelyek viszont életkörülményeket határoznak meg (felbonthatatlan házasság) és a hozzájuk kapcsolódó szentségi életet. A Szentatya mindig hangsúlyozza a házasság doktrínáját, és az abból származó kánonjogi törvényt. Semmilyen változást nem vezetett be az Egyház általános törvényeibe, amelyek a tanítóhivatalnak megfelelően íródtak. Éppen ellenkezőleg, folyamatosan emlékeztet rá miközben a *külső fórumba* helyezkedik, azért, hogy megmutassa, hogy ez minden megkereszteltet kötelez. Amikor azonban bizonyos körülményekről beszél, amelyek korlátozhatják a közöttük élők felelősségét, sugallva az eseti megkülönböztetésüket, akkor a *belső fórumba* helyezkedik, amely a papi kísérés helye, melynek célja a megfelelő lépés felismerése és segítése. Ez nem jelenti azt, hogy minden lehetséges, de ehhez szükség van a *megkülönböztetésre* a két végletes álláspont helyett : az egyik szigorúan tartja magát a törvényhez, amely bezár ahelyett, hogy felszabadítana, a másik liberális, amely nem tartja tiszteletben a személy spirituális növekedésének igazságait.

Az apostoli buzdítás keltette nehézségek és nyugtalanság abból a beállítódásból fakad, amely nem volt szokványos a pápai dokumentumokban, amelyek mindig a *külső fórum* területén maradtak. A megyéspüspök szemszögébe helyezkedve, a tanítóhivatal történetében először, Péter utóda, megtartva teljes hűségét a tanítóhivatalhoz, a *belső fórum* problémájával foglalkozik, ami gyakori a lelkipásztori szolgálatban, ezt a papok jól tudják; ebből állnak a mindennapjaik. Ez olyan evangéliumi hozzáállást képvisel, amely tisztánlátást, tapintatot és mély tiszteletet foglal magában azzal a személlyel kapcsolatban, akinek az élete kaotikus vagy az volt, annak érdekében, hogy a Szentlélek segítségével meg lehessen különböztetni, hogy milyen módon fejlődhet tovább. Az Egyház pasztorációs szolgálatában részt vevő püspököket, papokat, diakónusokat és világiakat a Szentatya arra hívja, hogy térjenek meg Krisztushoz a Pásztorhoz és újuljanak meg gondolkodásukban és lelkipásztori szolgálatukban, egyre jobban

fejlődve a *megkülönböztetésben*, amely mindig az adott személy egyedi esetére vonatkozik, melynek egyedi eredménye nem lehet általános jelentőségű (AL 299-301).

1 – Ferenc pápa *Amoris laetitia* kezdetű apostoli buzdításának perspektívái a sajátos és szabálytalan helyzetekkel kapcsolatban

Ferenc pápa *Amoris laetitia* kezdetű apostoli buzdítása hangsúlyozza a *szabálytalan helyzetekben* élő megkereszteltek kísérésének, támogatásának és megkülönböztetésének fontosságát, mint az „újráházásodott” elváltakét, akik már egyszer kötöttek Egyházi házasságot, az egyszülős családokét, az élettársakét és az olyan kapcsolati formákban élőkét, amely formák „radikálisan ellentmondanak a házasság jelentésének” (AL n. 292), de akik közül „egyesek legalább részben vagy analóg módon” megvalósítják a házasságot és itt gondolhatunk az élettársakra vagy az „újráházásodottakra”.

A *Néhány lelkipásztori távlat* című hatodik fejezetben és a „Néhány összetett helyzet” című részben (AL n. 247 et sq.), a pápa különböző helyzeteket említ: „*vegyes házasságokat katolikusok és más megkereszteltek között*”, melyekben az eucharisztia megosztása nem mindig lehetséges a házastársak egyike számára. A Szentatya kitér az „*eltérő vallásúak között létrejött házasságra*”, bemutatva számos problémát, amely a család és a gyereknevelés keresztény identitásával kapcsolatban felmerül, és még inkább, amikor a vallásszabadság nem létezik, ami vallása megváltoztatására kényszeríti a keresztény felet. A *nem-hívóval kötött házasság* szintén számos kihívással néz szembe. Megannyi helyzet, melyekkel kapcsolatban figyelmeztetni kell a katolikus felet, hogy legyen éber és óvatos. A házasság nem kizárólag érzelmi érdekeken alapszik, bár ezek jogosak, hanem olyan objektív feltételeken, amelyek lehetővé teszik a házastársi kapcsolat létrejöttét. A pápa foglalkozik olyan nehézséggel is, amelyek olyan személyekre jellemzőek, akik *összetett házassági helyzetben* élnek és szeretnének megkeresztelkedni. A Szentatya nem hoz döntést ebben a kérdésben, hanem a püspökök megkülönböztetésére bízta azt.

Végül a homoszexuális kérdést (AL n. 250 et 251) családi szempontból közelíti meg amikor a családban olyan gyermek él, aki ilyen sajátos orientációval rendelkezik. A Szentatya felhívja a figyelmet a személy tiszteletére emlékeztetve a *Katolikus Egyház Katekizmusára* (KEK), hogy elkerülje az *igazságtalan kirekesztést* velük kapcsolatban (KEK n. 2358). A homoszexuális hajlamú személyeknek mind helye van az Egyházban. Be kell fogadni és kísérni kell őket a lelki életükben. Isten élte, és arra hívja őket, hogy éljék az evangéliumot

Krisztussal közösségben az Ő Egyházában, mert Isten szeretete nem virágzik ki e hajlamok nyomása és következményei következtében, de elég világosságot és erőt ad a mindennapokhoz. Keresniük kell az utat, hogy végül békére leljenek az Úrral való harmonikus életben. A Szentatya azonban emlékeztet az erkölcsi követelményekre a homoszexualitással kapcsolatban „hogyan megértsék és teljesen megvalósítsák Isten akaratát az életükben” (AL n. 250). Ezek a követelmények a KEK-ben is szerepelnek, (n. 2357 et 2359)², melynek nevében különbséget kell tenni a „cselekedet” és a „személy” között. A személyek evangéliumi befogadása és kísérése nem jelenti a gyakorlatuk elismerését és érvényesítését. Az Egyház tanítása nem változik a „nemi aktussal kapcsolatban, melynek a teljes jelentése és erkölcsi értéke egy férfi és egy nő házassági elköteleződésében valósul meg, amikor valós szeretetet fejeznek ki és nyitottak maradnak az életre »³.

A pápa ezért jelenti ki, hogy nem lehet „asszimilálni a házasságot” az azonos nemű személyek között és, hogy ebben az értelemben a politikusok nyomásgyakorlása a polgártársaikra valamint a európai és nemzetközi szervezeteké az országokra annak érdekében, hogy legalizálják ezt a fajta házasságot elfogadhatatlan⁴. Az ilyen polgári törvények alapvető igazságtalanságot fejeznek ki a házasság értelmével kapcsolatban, amely továbbra is a nemek közötti szövetség, nem pedig két személy közötti érzelm elismerése. Máskülönben ilyen körülmények között bárki házasságot köthetne bárkivel, nemtől, rokonsági foktól és *nemi orientációtól* függetlenül, ami soha nem volt társadalomszervező elv. Arra is emlékeztetni kell, hogy olyan együtt élő azonos nemű személyek esetében, akik *polgári házasságot kötöttek*, az Egyház semmilyen esetben nem engedélyez áldást (*polgári szerződést* kötő személyek, vagy homoszexuális „házasok” vagy tárgyak, mint például gyűrű esetén), imádságot vagy a keresztény közösségnek történő bemutatást. Az Egyház homoszexuális személyeket nem fogad be *papi szolgálatba*.

² ¹ CEC n. 2357 «A homoszexualitás olyan férfiak vagy nők közötti viszony, akik kizárólagosan vagy döntően saját nemük iránt éreznek szexuális vonalmat. A századok folyamán és különböző kultúrákban nagyon eltérő formákat öltött. Pszichikai eredete nagyrészt foltáratlan. A hagyomány a Szentírásra támaszkodva --mely úgy mutatja be a homoszexuális kapcsolatokat, mint súlyos eltévelyedéseket [103] -- mindig vallotta, hogy "a homoszexuális cselekedetek belső természetük szerint rendetlenek". [104] Ellentétesek a természetes törvénnyel. A nemi aktusból kizárják az élet továbbadását. Nem az igazi érzelmi és szexuális komplementaritásból származnak. Nincs olyan eset, amikor jóváhagyhatók lennének.»

CEC n. 2358 « Nem elhanyagolható azon férfiak és nők száma, kiknek homoszexuális hajlama nagyon mélyen gyökerezik. E hajlam, mely objektíve rendetlen, többségük számára próbatétet jelent. Tisztelettel, együttérzéssel és gyöngédséggel kell fogadni őket. Kerülni kell velük kapcsolatban az igazságtalan megkülönböztetés minden jelét. Az ilyen személyek arra hivatottak, hogy valósítsák meg életükben Isten akaratát, és amennyiben keresztények, egyesítsék az Úr keresztáldozatával az állapotukból adódó esetleges nehézségeket.»

CEC n. 2359 « A homoszexuális emberek a tisztaságra kaptak meghívást. Az önuralom erényeivel, melyek nevelik a belső szabadságot, olykor az önzetlen barátság segítségével, imádsággal és szentségi kegyelemmel fokozatosan és kitartóan közeledhetnek és kell is közeledniük a keresztény tökéletességhez. »

³ Ferenc pápa, *A szeretet öröme*, kezdetű apostoli buzdítása. A francia püspöki konferencia Család és Társadalom nemzeti szolgálatának kiadásában és jegyzeteivel.

⁴ Hittani Kongregáció, *Megjegyzések a homoszexuális személyek közötti egység törvényes elismerésének tervével kapcsolatban*, (2003 június 3), n. 4.

Tanulmányomban az apostoli buzdításnak különösen a nyolcadik fejezetével foglalkozom majd (AL n. 291 et sq.), hogy a *szabálytalan helyzetekről* beszéljek, melynek címe: *A törékenység kísérése, megkülönböztetése és integrálása*.

E fejezet elejétől kezdve Ferenc pápa megerősíti, hogy „A keresztény házasság, mint a Krisztus és Egyháza közötti egység tükörképe, teljességgel az egy férfi és egy nő egységében valósul meg, akik kölcsönösen odaadják magukat a kizárólagos szeretetben és a szabad hűségben, egészen a halálig egymáshoz tartoznak, és megnyílnak az élet továbbadása felé. Erre szenteli fel őket a szentség, amely elhozza nekik a kegyelmet, hogy család-Egyház és az új élet kovásza legyenek a társadalom számára.” (AL n. 292).

Ebben az értelemben a házasság felbonthatatlan. Fontos, hogy ez a lényeges szempont a nyolcadik fejezet elején hangsúlyt kap, amely bőségesen foglalkozik az *elvált „újraházasodottak”* kérdésével. Bár a pápa emlékeztet arra, hogy ezek a személyek nem járulhatnak szentségekhez, leginkább pasztorális iránymutatást szeretne adni, amelynek középpontjában a befogadás és a megkülönböztetés áll, de nem ír elő új szabályokat vagy kritériumokat ebben a kérdésben. Nagyban nyitva hagyja ezt a kérdést és felhívja a figyelmet, hogy ne hozzunk elhamarkodott döntéseket. Tanulmányozni kell, át kell gondolni és figyelembe kell venni a házasság szentségéről szóló tanítást és a sajátos helyzeteket, amelyek esetében néha, beható tanulmányozást követően bizonyos személyek számára a megyéspüspök adhat engedélyt a szentségekhez való járuláshoz⁵. Tehát nem a pap dolga eldönteni és cselekedni saját belátása szerint mereven vagy engedékenyen, hanem mindig referálnia kell a megyés püspöke számára, hogy megtudja mi a megfelelő eljárás az adott esetben. Ez azt jelenti, hogy a papokat képezni kell a *kísérésre* és a *megkülönböztetésre*, akiket ebben, a pápa elgondolása szerint nagymértékben inspirál a jezsuita lelkeség. Ez olyan igényes munka, amelyben nem szabad rögtönözni, hanem nagyon pontos szellemi és lelki eljárás szerint valósul meg. A Szentatya a *Szabályok és megkülönböztetés* kérdésével a 304. ponttal kezdődő részben foglalkozik, amelyben segítséget nyújt a *megkülönböztetéshez* más kritériumok között, melyeknek célját a 298. pontban fogalmazta meg a *Szabálytalannak nevezett helyzetek megkülönböztetése* című részben, amikor azt mondja, hogy:

„Az új kapcsolatban élő elváltak például nagyon különböző helyzetekben lehetnek, amelyeket nem szabad katalogizálni, vagy nagyon szigorú kijelentésekbe bezárni, nem

---

⁵ Például egy hívő, aki későn kezdeményezte a házasságának az érvénytelenítését, melynek okai elfogadhatónak tűnnek, viszont nem lehetséges a mi jogi eljárásunknak megfelelő bizonyítás és egy vizsgálatot követően a püspöke engedélyezhette, hogy áldozzon rendkívül körültekintő módon. Az Egyházi ügyvéd tehet erre vonatkozó javaslatot a püspöknek, aki egyedül dönthet az úgy beható ismeretében.

hagyva teret a megfelelő lelkipásztori és személyes megkülönböztetésnek. Egy dolog az időben megszilárdult második egység, új gyermekekkel, kipróbált hűséggel, nagylelkű odaadással, keresztény elkötelezettséggel, a saját helyzet szabálytalanságának tudatával, és annak nagy nehézségével, hogy nem tudnának visszatérni a korábbi állapothoz anélkül, hogy a lelkiismeretük ne jelezné, hogy: új bűnökbe esnek. Az Egyház elismer olyan helyzeteket, amelyekben „a férfi és a nő komoly okok miatt – például a gyermekek nevelése – nem tud eleget tenni a válás kötelezettségének”. Van olyan eset is, amikor az egyik fél mindent megtett a házassága megmentéséért, és galádul elhagyták. Vagy „vannak, akik második házasságot kötöttek a gyermekek nevelése miatt és lelkiismeretükben meg vannak győződve arról, hogy a helyrehozhatatlanul megromlott első házasság soha nem volt érvényes”. Ezzel szemben más dolog egy nemrég bekövetkezett válást követő új kapcsolat, minden gyötrelmes és zavaros következményével, amelyek gyermekeket és egész családokat sújtanak; vagy azok helyzete, akik ismételten nem tettek eleget családi kötelezettségeiknek. Világossá kell tenni, hogy ez nem az az eszmény, amelyet az evangélium állít a házasság és a család elé. A szinódusi atyák hangoztatták, hogy a lelkipásztori mérlegelést mindig „megfelelő megkülönböztetéssel” kell meghozni, a helyzeteket jól megítélő szemmel. Tudjuk, hogy nincsenek „egyszerű receptek”.

Többféle helyzetben kell tehát gyakorolnia az Egyháznak a *megkülönböztetést* az igazságosság és az evangéliumi irgalmasság nevében. Bizonyos kommentátorok a szeretet nevében (milyen szeretetről van szó?) elhamarkodottan utat nyitottak annak a feltételezésnek, hogy a szentáldozás mindenki számára elérhető. Megismételjük: nem lehet elhamarkodottan dönteni egy hamis pasztorális szeretet nevében. Másfelől pedig helyénvaló lenne emlékeztetni minden katolikust arra, hogy a *kegyelem állapota* szükséges a szentáldozáshoz ott, ahol a *kiengesztelődés szentségét* elhagyják.

Más kommentárok előnyben részesítve a jótékonykodó hozzáállást, hogy megkönnyítsék a szentségekhez való hozzájárulást az elváltak számára, szembe állították egymással az *igazságot* és a *szeretetet* figyelmen kívül hagyva a tényt, hogy csak az igazság jótékony. Különösen akkor áll fenn az ellentétek nem szándékos fenntartásának a veszélye, amikor a jó érzésekre akarnak hivatkozni. Ezért mondta egy atya a szinóduson, hogy : „Mindenkítől bocsánatot kell kérnünk, akit megbántottunk, amikor az Egyház törvényeinek szigorára emlékeztetünk”. Megdöbbentő, hogy ezeket rossz lelkiismerettel mondjuk ki. Vajon bocsánatot kellene kérni azért, mert az evangélium követelményeire emlékeztetünk és azokra az igazságokra, amelyek ezekből következnek? Miért lenne szükség arra, hogy elismerjen és

szerebben a világ, hogy biztosak legyünk abban, hogy elfogadnak bennünket azok, akik távol vannak az Egyháztól? Ezt az áldozati identitási jelenséget, amely a *Stockholm szindróma* tipikus jellemzője, tisztázni kell. Krisztus kért bocsánatot? Olvassuk el Szent János evangéliumát és meglátjuk, hogy milyen fajta konfliktusokba került. A sátán gyakran a mosoly mögé rejtőzik! Krisztus nem akart senkit sem elcsábítani és nem tartott sem gonosz sem megalázó beszédeket, de ki tudta mondani az igazságot (lásd. János 8, 32 „Az igazság szabaddá tesz titeket”) és nevükön nevezte a dolgokat, hogy elgondolkodjanak rajtuk és, hogy hangsúlyozza az üdvösséghez szükséges követelményeket.

2 – A felbonthatatlan házasság értelme és a személyek befogadása

A szinódusi gondolkodás középpontjában, ahogyan arról az apostoli buzdítás is beszámol, a család értelme áll, amellet, hogy tudatában van kaotikus történetének, ahogy arról bizonyos családok is tanúskodnak a Bibliában, amelyek azonban nem semmisítik meg a családi hivatás értelmét.

Ferenc pápa ezután arra helyezte a hangsúlyt, hogy minden személyt be kell fogadni az Egyházba azért, hogy ösztönözze a családpsztorációval megbízott papokat és világiakat a *kísérésre, a megkülönböztetésre és az integrálásra* az Egyházi életben és mindezt azokkal kezdjük, akik távol érzik magukat az Egyháztól, anélkül, hogy ez botrányt okozna (AL n. 299, és 297 abban az esetben, amikor a hívek arrogáns követelésekkel állnak elő).

Ez azt jelenti, amit Ferenc pápa többször is megemlít, hogy nem arra kell számítani, hogy megváltozik az Egyház tanítása a házassággal vagy még kevésbé az azt megvalósító fegyelemmel kapcsolatban, miközben nem szabad elhanyagolni azt sem, hogy bizonyos pasztorálisnak mondott magatartás vagy döntések az Egyház tanításával ellentétesen fejlődhetnek⁶.

Ennek megfelelően a házasság *felbonthatatlansága* nem lehet vita tárgya. Ennek az alapvető és krisztusi eredetű kanonikus igazságnak a fényében kell gondolkodnunk az elvált „újrhasználódottak” helyzetéről: „amit Isten egybekötött, azt ember szét ne válassza!” (Máté 19, 6.) . Itt nem „konzervatív” vagy „liberális” problémáról van szó, hanem olyan strukturális

---

⁶ Minden nehézséggel szemben az Egyház nem tesz mást, mint újra kijelenti az egyének kísérésének állandó gyakorlatát. Senki sincs kizárva az Egyházból, de szükséges, hogy az emberek találkozhassanak papokkal, hogy ennek tudatára ébredjenek függetlenül attól, hogy milyen helyzetben vannak. A probléma lényege ez : lehet nekünk gyönyörű kíséresi programunk, ha az emberek nem feltétlenül kopogtatnak be az Egyház ajtaján. Ez azt jelenti, hogy a házasság- és családi élettel kapcsolatos oktatás az utóbbi időben hiányos. Már a *Familiaris Consortio* enciklika (1981) is hangsúlyozta minden személy kísérésének jótékony hatásait, hogy a lehető legjobban közeledhessenek a kersztény élethez valamint a házasság- és a családi élet értelméhez.

kérdésről, amely a házasság szentségéről szóló tanításra vonatkozik. Fennáll a veszélye annak, hogy ezt a kérdést érzelmi oldalról közelítik meg (nézzétek mennyire szeretik egymást és mennyire hűségesek), vagy a vétség oldaláról (vezekelniük kell, majd járulhatnak szentségekhez), vagy társadalmi oldalról (ki vannak zárva az Egyházból), vagy vallásos oldalról (fogadjuk el a *második esküvőt* bizonyos keleti Egyházak gyakorlatának megfelelően, holott a kérdés történelmi szempontból problematikus és nem felel meg a házasság katolikus teológiájának). Röviden, a kérdés nem e szempontok szerint fogalmazódik meg.

Megismételjük, hogy az „elváltakat” nem kell „újraintegrálni”⁷, ők már részei az Egyháznak, mert nem átkozták ki őket, de a bigámia állapotában vannak, amíg az első házasságuk érvényben van. A házasság szentségéről van szó, amelyet egy előző kapcsolatban létesítettek Krisztussal és az Ő nevében, ami felbonthatatlan. A szinódus és Ferenc pápa is számtalanszor emlékeztet arra, hogy az Egyház olyan pasztorális gyakorlatot alkalmaz, amelyet a házasságról szóló tanítás inspirál, amely arra a szentségre alapul, amelyet a házastársak egymásnak szolgáltatnak ki a beleegyezésük kölcsönös kinyilvánítása pillanatában, ami pedig felbonthatatlan a szövetségük megkötésének pillanatától.

3 – A házasság érvénytelensége elismerésének megkönnyítése

Bizonyos nehézségek esetén teljes mértékben lehetséges a *házasság érvénytelenítésének* Egyházi eljárást kezdeményezni. Ferenc pápa ezért válaszolt a szinódusi atyák 2014-ben megfogalmazott kérésére két *Motu proprio* kiadásával 2015 szeptember 8-án. Az egyik a *Mitis Iudex Dominus Iesus (Úr Jézus az irgalmas bíró)* kánonjoggal foglalkozik, a másik pedig a *Mitis et misericors Iesus (Édes és irgalmas Jézus)* a keleti kánonjoggal az eljárás egyszerűsítése végett. Ez akkor lép életbe, ha a házaspár

⁷ Az « újraházasodott » elváltak integrálása érdekében. A szinóduson elhangzott, hogy az « újraházasodott » elváltakat « integrálni kell a keresztény közösségekbe a lehetséges módokon kerülve minden botrányt ... Meg kell különböztetni, hogy jelenleg milyen kizárási formák érhetőek tetten a liturgikus, a pasztorális, az oktatási és az intézményi területen, amelyeken túl lehetne lépni » (cf. Végső jelentés 2015 n. 77, 84, 85). Hadd emlékeztessünk arra, hogy az « újraházasodott » elváltak sem kizárva sem kiátkozva nincsenek az Egyházból, hiszen már eleve benne vannak. Ha valaki nem járulhat szentségekhez az vajon azt jelenti egyúttal, hogy nem is tekinthető kereszténynek és a keresztény közösség peremére került? Ez nem így van. Épp ellenkezőleg, az „újraházasodott” elváltak arra hivatottak, hogy a keresztségük kegyelmében és a házasságuk szentségében éljenek, amelyek továbbra is jelen vannak.

Ezen felül hogyan lehetne enyhíteni egy úgymond « kizárást » amikor *szabálytalan helyzettel* van dolgunk és elfelejtjük, hogy a szentségekkel való szakítás azt is jelenti, hogy nem gyakorolható az Egyházi felelősség? Egy megkeresztelt keresztapjává vagy keresztanyjává válás kérdéses marad, ha a keresztszülők nem felelnek meg az Egyház által képviselt evangéliumi igényeknek? Nagy kérdés, amelyet tisztázni kell, ami nem oldható meg érzelmi alapon, úgy, hogy mindenkinek a kedvére lehessen tenni vagy manipulálva a teológiai fogalmakat, sőt feláldozva a korszellemnek (amely nem visel el sem « kirekesztést » sem kizárást) magát a megkülönböztetést. Vannak olyan objektív helyzetek, amelyek lehetlenné teszik a szentségek vételét, és ez nem a pap vagy az Egyház részéről megnyilvánuló visszautasítás. Mindazonáltal jó kapcsolatban maradhatunk, azért, hogy tovább mélyítsük a lelki életet az érintett személlyel. Ebben az esetben fennáll a szubjektivitás veszélye és még inkább, amikor a « belső fórumra » hivatkoznak, ami az egyén végső döntéseinek helye lesz, szemben az evangélium követelményeivel, melynek következtében az egyén önállóan dönt a házassága érvényességéről anélkül, hogy figyelembe venné az Egyház evangéliumi kánonikus hagyományát és a lelkipásztorral együtt működő megkülönböztetést.

egyetértenek az egy bíró által hozott ítélettel, aki lehet püspök egy rövid vizsgálatot követően és, ha az érvénytelenség okai nyilvánvalóak, tudva, hogy a másodfokra vitel fakultatív⁸.

A többi esetben, amikor a házaspár nem értene egyet, akkor a klasszikus eljárásra kerül sor három bíró jelenlétében. Anélkül, hogy technikai kérdések boncolgatásába kezdenénk ez az új eljárás többféle problémát is okoz az Egyházjogászok számára abban, hogy az igazságot a kapcsolat természetére alapozzák a házasságkötés pillanatában. Mindez tehát tisztázásra vár, amire az Egyházi fakultások vezetőinek képzése keretében kerül sor 2016 októberében Rómában. Hadd emlékeztessünk arra, hogy a bírósági vizsgálat és az abból következő ítélet nem a személyeket ítéli meg sem a közös tettüket, csupán a beleegyezésük érvényességét. Az érzelmi éretlenség, a megkülönböztetés fejletlensége, bizonytalan kezdeti indítékok, a Krisztussal való egység és a házassági követelményeknek való megfelelés valós hiánya megannyi oka lehet egy érvénytelen házasságnak.

4 – Az „újracházásodott” elvált megkereszteltek belső megkülönböztetése és a vezeklés útja

A szinódusi atyák szerint feltárandó területet jelentenek a házasság szentségének határain belül, ahogy azt Szent II. János Pál pápa (*Familiaris Consortio*, FC, n. 83-84) és XVI. Benedek pápa⁹ is javasolta, azok az utak, amelyek abból a belső megkülönböztetésből fakadnak, amit egy mélyen hívő megkeresztelt ember egy pap segítségével meg tud tenni a saját egyedi helyzetét illetően. Ebben a kérdésben azonban nem hozhatunk általános érvényű és az említett Egyházi eljáráson kívüli törvényeket. Erre emlékeztet Ferenc pápa a buzdításában: „Az új kapcsolatban élő elváltak például nagyon különböző helyzetekben lehetnek, amelyeket nem szabad katalogizálni vagy nagyon szigorú kijelentésekbe bezárni, nem hagyva teret a megfelelő lelkipásztori vagy személyes megkülönböztetésnek” (AL, n. 298). Ebben a bekezdésben a pápa megnyitja a befogadás perspektíváját az újracházásodott „elváltakkal” kapcsolatban, akiket nyilvánvalóan tanulmányozni kell annak érdekében, hogy új pasztoráció vehesse kezdetét az Egyházi életbe való jobb integráció céljából, és, hogy adott esetben lehetővé váljon a szentségekhez járulás bizonyos meghatározandó feltételek mellett.

⁸ XII. Piusz pápa ezzel kapcsolatban arra emlékeztet, hogy « a házassági per egyetlen végeredménye egy olyan ítélet, amely megfelel az igazságnak és a jognak a házastársi kapcsolat nem léte kimondásával kapcsolatban a semmisségi eljárásban » (beszéd a római bíróságon, október 2-án).

⁹ XVI. Benedek pápa a « belső fórumról » azok esetében beszélt, akik a keresztény hit gyakorlása nélkül kötöttek Egyházi házasságot, elváltak, megtértek, polgárilag újracházásodtak és keresztény módon is házasságot szeretnének kötni és meg vannak győződve az első házasságuk *semmisségéről*. E kérdést továbbgondolva és tanácsot is kérve XVI. Benedek pápa meggondolta magát és kijelentette, hogy: « a probléma nagyon bonyolult és továbbgondolást igényel » (aostai Egyházmegyei papi konferencia 2005. július 25).

A szinóduson gyakran felmerült a *vezeklés útjának* lehetősége az „újraházasodott” elváltak esetében, melynek következtében ismét járulhatnak szentségekhez. Ez azonban továbbra is vitatott kérdés, mert a házasságtörésen és bűnön kívül az „újraházasodott” elváltak szentségekhez járulása esetén nem tisztázott, hogy a vezeklés milyen szerepet tölthetne be. A pápa nem beszél erről a buzdításában, csak a „gondolkodásra és bűnbánat tartásra” hív meg (AL n. 300). Válás mellett általában különböző okokból döntenek: alapvető össze nem illés, eltérő lelki fejlődés, különösen a nagyon fiatalon házasodottak esetében. A kánonjogban van lehetőség a házasság felbontására, ha az ehhez szükséges feltételek fennállnak lehetővé téve az Egyházi újraházasodást (1141-1150 kánon)¹⁰. Sőt, az Egyház szükség esetén a házastársak részleges elkülönülését veszi fontolóra, tehát a házastársi kapcsolat fenntartásával (1151-1155 kánon), amikor az károsná, sőt veszélyessé válik: értelmetlenül nem érdemes fenntartani a szenvedést.

Probléma akkor keletkezik, amikor új házasság jön létre. A házaspár nem feltétlenül vétkezik, amikor polgárilag új házasságot kötnek, én azonban most nem a bűnnel szeretnék foglalkozni, hanem egy másik szempontra akarok rávilágítani. Ezek a személyek az Egyház szemében „szabálytalan helyzetben” vannak, mert az állapotuk ellentétes a szentségek ontológiájával és igazságosságával.

Pontosabban a szentségek ontológiája Krisztus megtestesülésén alapszik, amikor Isten Igéje összeköti a testet, a beszédet és az intézményt egy látható jelben, amely hatékonyan képviseli azt a házasság szentségében, a Vele való kapcsolatban, az Ő Egyházában. Ilyen módon a keresztség szentsége a házasság szentségéhez kötődik, és itt még kevésbé lehet elválasztani az egyiket a másiktól, amikor a *szövetség* pecsétjével vannak megjelölve. A keresztségnek köszönhetően az egyén elkötelezi magát Krisztusnak és belép az üdvösség *új szövetségébe*, aminek köszönhetően Isten gyermekévé válik, a házasság szentségében pedig Isten jelenlétében pecsételik meg a kapcsolatukat és így részesévé válnak a Krisztus és az Egyháza (Krisztus jegyese) közötti szövetségnek és ebből adódóan az Isten és az emberek közötti szövetségnek; ennek válnak képmásává. Ez a kapcsolat felbonthatatlan, mert Isten hűséges a szövetségéhez.

Más szóval a keresztség szentségében a megkeresztelt visszavonhatatlanul Isten fiává vagy leányává válik, mert részese lesz a feltámadt Krisztus életének, miközben csatlakozik az Ő Egyházához. A házasság szentségében, amely a keresztségből származik, Krisztus jelen van

---

¹⁰ Ez a megkötött, de meg nem élt házasságokra vonatkozik, valamint a páli és a péteri privilégiumokra.

a házastársi kapcsolatban, hiszen azt az Ő nevében pecsételték meg ugyan azon a jogcímen, amellyel szövetséget kötött Egyházával. Ebben az értelemben *felbonthatatlan* a különböző nemű megkereszteltek között addig, amíg a nevében léterjött kötelék érvénytelensége be nem bizonyosodik. Ezért kell egységesen gondolkodni a keresztség szentségéről és a házasság szentségéről, amelyek összefüggenek egymással, ahogyan arról többek között Marc Ouellet bíboros, a püspöki kongregáció prefektusa műveiben is olvashatunk¹¹. Továbbá Szent II. János Pál pápának a test teológiájával kapcsolatos gondolatait is figyelembe kell vennünk¹².

Egy elvált személy polgári házasságkötése esetén az Egyház részéről először is nem elutasításról, kizárásról vagy vétségről van szó, hanem a szentségi étellel összeegyeztethetetlen helyzetről. Ezért van szükség arra, hogy egy pap kísérje ezt a személyt, hogy jobban megértse a Krisztussal való kapcsolatát és tervezhesse a jövőjét. Ferenc pápa emlékeztet arra, hogy: mindenki integrálásáról van szó, minden egyes embert segíteni kell, hogy megtalálja annak módját, ahogyan részese lehet az Egyházi közösségnek, hogy érezhesse: rá is vonatkozik a „ki nem érdemelt feltétlen és ingyenes” irgalmasság. Senkit nem szabad örökre elítélni, mert ez nem az evangélium logikája” (AL 297).

A szinódus gyakran utalt a személy lelkiismeretére abban a tekintetben, hogy mindenki felelős a saját lelkiismeretért és nem a saját lelkiismeretében; mivel ez a Krisztussal és Egyházának tanítóhivatalával folytatott párbeszéd. Ennek az érdekes megközelítésnek az a kockázata, hogy félreérthetik a jelenlegi körülmények között, melyben mindenki saját magát teszi meg mértéknek, nem pedig az objektív erkölcsi normákat. Természetesen figyelembe kell vennünk azt, hogy az emberek mennyire vannak tudatában a keresztény házasság valóságának (A.L. n. 303-306), vagy akár a saját életükének, nevezetesen, amikor egyesek úgy kötnek házasságot, hogy a lelkük mélyén ezt nem kívánják, amit azonban különféle okokból nem fejezhetnek ki.

Ferenc pápa Aquinoi Szent Tamást felidézve azt mondja, hogy: „Minél inkább belebocsátkozunk a részletekbe, annál több lesz a kivétel”. Majd így folytatja: „Igaz, hogy az általános normák olyan jót képviselnek, amelyet soha nem szabad figyelmen kívül hagyni vagy mellőzni, de megfogalmazásuk nem ölelheti fel az összes egyedi helyzetet. Ugyanakkor

¹¹ Marc Ouellet, *La divine ressemblance (Az Isteni hasonlóság)*, 2004, Québec, Ed. Anne Ségier. Ouellet Marc, *Mystère et sacrement de l'amour (A szeretet misztériuma és szentsége)*, 2014, Paris, Ed. du Cerf. Marc Ouellet, *Famille deviens ce que tu es (Család, légy azzá, aki vagy !)*, 2016, Paris, Ed. Parole et Silence.

¹² II. János Pál pápa, *L'amour humain dans le plan de Dieu (Az emberi szeretet Isten tervében)* – katekézis a test teológiájáról 1979-1984 – Paris, 2014, Ed Parole et Silence. Továbbá: II. János Pál pápa, *Abrégé de la théologie du corps (A test teológiájának kivonatos változata)*, Bevezetőt írt, szerkesztette és kiadta: Yves Semen, Paris, 2016, Ed. du Cerf.

el kell mondanunk, épp emiatt hogy, ami egy konkrét helyzetben a gyakorlati megkülönböztetés részét képezi, nem emelhető törvény szintjére. Ez ugyanis nemcsak elviselhetetlen kazuisztikának adna helyet, hanem kockára tenné az értékeket, amelyeket kiemelt figyelemmel őrizni kell.” (AL n. 304).

Ez az idézet jól példázza Ferenc pápa hozzáállását a *belső fórumhoz*. Egyszersmind felhívja a figyelmet a gyakorlati megkülönböztetésre, mert a Krisztusban való megkülönböztetéssel érhető meg jobban, hogy milyen életre vannak meghívva és ezzel párhuzamosan kiküszöböli a *kettős erkölcs* vagy a *helyzeti erkölcs* feltételezését (AL n. 300), és ezáltal emlékeztet azokra a házassági alapelvekre, amelyek megvilágítják az egyén és a házastársak útját. Ez nem egyszerű eljárás, ezért a pápa arra hív, hogy fokozatosan dolgozzuk fel a buzdítását, amelyet nem lehet úgy olvasni, mint egy regényt, hanem mint egy olyan szöveget, amely képes aktualizálni a családpasszorációt és a személyek kísérését, hogy otthon érezzék magukat az Egyházban.

Az egyik atya a szinóduson ebben az értelemben fogalmazott úgy, hogy a „belső fórum” és nem különben az erkölcsi „lelkiismeret” nincsenek elválasztva Krisztustól. Henryk Hoser, varsó-prágai (lengyel) érsek azt mondta, hogy: „A lelkiismeret az Isten igazságából származó dolog. A lelkiismeret Jézus Krisztussal való egységre sarkall, aki az út az igazság és az élet. Nem individualista, önmagát irányító lelkiismeretet szeretnénk, hanem ellenkezőleg olyan érett lekiismeretet, amely tudja, hogy hogyan feleljen meg Isten igazságának”.

5 – Az *Amoris Laetitia* (AL) apostoli buzdítás által felvetett problémák

Az AL kommentátorai (cf. Pr. Robert Spaemann¹³), több kétértelműsége is rávilágítottak a buzdításban, nevezetesen a 305. pontban (a 351-es jegyzettel együtt). Mit mond ez a rész? „A feltételek, vagyis az enyhítő körülmények miatt lehetséges, hogy az objektív bűn helyzetében – amely szubjektív szempontból nem vétkes, vagy legalábbis nem teljesen az – valaki Isten kegyelmében élhet, szerethet és növekedhet is a kegyelem és a szeretet életében, megkapva ehhez az Egyház segítségét. (A.L. n. 305). A 351. jegyzet kiegészítésként hozzáfűzi: „Bizonyos esetekben ez a szentségek jelentette segítséget is magában foglalhatja. Ezért emlékeztetem a papokat, hogy a gyóntatószék nem lehet kínzókamra, hanem az Úr irgalmassága helyének kell lennie”: *Evangelii gaudium* apostoli

13 A Catholic News Agency (CNA, katolikus hírügynökség) német nyelvű oldalán megjelent beszélgetés, 2016 április.

buzdítás (2013. november 24.), n. 44. Hasonlóképpen jeleztem, hogy az Eucharisztia nem a tökéletesek jutalma, hanem nagylelkű gyógyszer és táplálék a gyengék számára (*uo.*, 47)”.

Ezáltal a pápa kitágítja a gondolkodást az „újraházasodott” elváltakon túlra, hogy minden papra alkalmazza, akik különböző helyzetekkel találkoznak a gyóntatáskor. Itt megint nem lenne helyes arra a következtetésre jutni, hogy ez a pápai beszéd az Eucharisztia vételének megkönnyítésére biztat, hanem azt kell kiemelni belőle, hogy a szentség nagylelkű gyógyszer a gyengék számára”, nevezetesen azok számára, akik alázattal hagyják, hogy Krisztus megtérítse őket.

Hozzá kell tenni, hogy az itt felvetett kérdés nem egyszerű és vizsgálatot igényel azzal kapcsolatban, hogy „az objektíve bűnös helyzet nem róható fel szubjektíve”. Ezzel új gondolkodási terület nyílik meg a teológusok és a lelkipásztorok számára. A másik szempont nyilvánvalóbb, amit a papok jól tudnak: a gyóntatás nem a „kínzás” és a levertség helye, amikor a gyónó szegényen áll Isten elé, hogy irgalmát kérje a papi szolgálat közvetítésével.

Térjünk vissza a probléma lényegére, amelyet az „objektíve bűnös helyzet” és a „szubjektíve nem felróható” közötti megkülönböztetés okoz. Ez vajon azt jelenti, hogy az „újraházasodott” elváltak esetében az „enyhítő körülmény” fogalma ellentmondana annak, amit Szent II. János Pál pápa a *Familiaris Consortio* kezdetű enciklikájában mond (n. 84 1. és 2. §): „Mindazonáltal az Egyház megerősíti a Szentírásra támaszkodó hagyományát, mely szerint a válás után újra megházasodott híveket nem engedi szentáldozáshoz járulni” ? Ebben az esetben teljes szakadás lenne a tanítóhivatal változatlan tanítása és az Egyház által támogatott szentségi antropológia között. Márpedig Ferenc pápa buzdításában folyamatosan ismétli ezt a tanítást és hangsúlyozza minden ember befogadását az Egyházba, még a *szabálytalan helyzetben* élőkét is, mert nekik is helyük van az Egyházban, részt vesznek minden imádságban és a karitatív szolgálatban, anélkül, hogy ez szükségszerűen biztosítaná számukra a szentségekhez járulást. Ebben a kérdésben nincsen lazaság vagy kompromisszum.

Más szóval Ferenc pápa fenntartja a *Familiaris Consortio* (n. 84 1. és 2. §) rendelkezését, de nyitva hagy egy ajtót a megkülönböztetés, a bűnbánat és a megtérés számára. Kérdés, hogy mindez hogyan tud konkrétan működni a lelkipásztorok megítélése szerint, a püspök fennhatósága alatt a körülmények függvényében. Számos problémát vet fel, ha valaki úgy akar Istenhez közeledni a szentségeken keresztül, hogy közben nem felel meg az isteni törvényeknek. Nem járna ez azzal a veszéllyel, hogy létrehozzuk a kiváltságosok

kasztjának nagyon szűk körét, akik járulhatnak szentségekhez (milyen kritériumok alapján)? Egyszerre emlékeztetünk arra a követelményre, hogy a szexuális egyesülésnek a *házastársi szövetségben* van a helye, és ezzel egyidőben azt sugallnánk, hogy bizonyos esetekben eltekinthetnénk ettől. Nem nyitnánk utat ezzel egyfajta spirituális skizofréniának? Nem állna-e fenn a veszélye annak, hogy a kivételből szabályt csinálunk? Ez gyakran megfigyelhető, amikor például egy polgári törvényben szereplő kivétel évek múltával kötelező elvvé válik. Az Egyháznak vajon ebben az irányban kell haladnia? Valójában a törvényhozónak és a tanítóhivatalnak is meg kell maradnia a törvény előíró szerepében. Más funkciók feladata a pedagógia, amelyek képesek értelmezni és megkülönböztetéssel alkalmazni a szabályt anélkül, hogy általános elvet csinálnának belőle, de túl mereven sem értelmeznék azt. Részletes és megfelelő elemzésre van szükség az adott fájdalmas kérdésben *személyes alapon* teljes diszkréció mellett és szabályalkotási szándék nélkül. Az *Amoris Laetitia* (AL) kapcsán több ellentmondásos döntés született¹⁴ világszerte, ami félt, hogy megosztásokat hoz létre az Egyházban. A *Hittani Kongregáció* feladata, hogy az AL pontos értelmére emlékeztessen azoknál a részekenél, amelyek estén fennáll a veszélye az elhamarkodott alkalmazásnak anélkül, hogy a dokumentum egészét és a tanítóhivatal tanítását figyelembe vennék. Legvégül pedig a lényeg az irgalom és az igazság helyre tétele. A pasztorális szeretet nem mondhat ellent a szentségi házasság tanítása igazságának. A zsoltár (84, 11) azt mondja, hogy: „Az *irgalom és az igazság* egymásra lelnek, csókot vált az igazságosság és a béke”. Hadd emlékeztessenek arra, hogy csak az igazság jóságos.

14 A *Fülöp-szigeteken*, Socrates B. Villegas, Lingayen Daupan érseke, a püspöki konferencia elnöke, 2016. április 9-én azt írta, hogy: «Közös megkülönböztetést követően a püspökeink konkrétabb iránymutatást fognak kidolgozni az *Amoris laetitia* apostoli buzdítás alkalmazását illetően. Az irgalmasság azonban nem várhat. Az irgalmasságnak nem kellene várnia. Mostantól kezdve a püspököknek és a papoknak tárt karokkal kell fogadniuk azokat, akiket eddig távol tartott a bűntudat és a szegény az Egyháztól. (...) Ez az irgalmas szeretet cselkedete, a szív és a szellem megnyitása, melynek nincs szüksége semmilyen törvényre és semmilyen iránymutatásra sem vár. Ezt lehet és kell azonnal megtenni. ».

Olaszországban, Alberto Carrara püspök, a bretagne-i Egyházmegyei értesítő igazgatója 2016. április 14-én kijelentette, hogy: «Azok az elváltak és különélők, akik újra összeházasodtak ismét járulhatnak a szentségekhez. Ez az egyik újdonsága az *Amoris laetitia* kezdetű apostoli buzdításnak, amelyet Ferenc pápa két családi színódust követően adott ki ». Ferenc pápa semmilyen esetben sem mondta, hogy az «újránházasodott» elváltak járulhatnak szentségekhez.

Ismét Olaszországban: A *Palermói Köztársaság* (*palermo.repubblica.it*) c. újság 2016. szeptember 6-i cikkében írja, hogy: "holnap *Elisabeth és Serenella polgári házasságot kötnek a Villa Trabia-ban*". Palermo polgármestere, Leoluca Orlando tanúsítja az egyezséget.

Másnap a San Saverio templomban a plébános Cosimo Scordato abbé, a mise elején, bemutatta a «párt» bejelentve «közelgő házasságkötésüket» és kérte a nyáját, hogy «fogadják be őket szeretettel a közösségbe és imádkozzanak a közös életükért. » Hozzátette, hogy ez lehet «a jövő útja» Ők a főszereplői a 'házasságot mindenkinek' kezdeményezés olaszországi helyzetéről szóló dokumentumfilmnek, amelyet nemsokára vetítenek az olasz RAI2 televíziós csatornán. A plébános azt mondta, hogy a két nő: «néhány nappal ezelőtt megkért engem, hogy áldjam meg a szövetségüket. Az Egyház nem engedélyezi ezt a szentséget a homoszexuális pároknak, de én meghívtam őket a misére, hogy bemutathassam őket a közösségnek, mert az Egyháznak mindenkit be kell fogadnia. » Majd kijelentette, hogy: «azt szeretném, ha az Egyház elfogadná, hogy megáldja a homoszexuális kapcsolatokat», és hozzátette, hogy: «a dolgok kis lépésekben változnak meg. » Forrás: *palermo.repubblica.it*

6 – A megkülönböztetés olyan nyitás, amely figyelembe veszi azoknak a személyeknek az életét, akiknek a lekiismeretét megvilágosította a szentségi élet

Ferenc pápa, felidézve a *Familiaris Consortio* kezdetű apostoli buzdítást (n. 83), azt szeretné (az ezen a területen szolgáló papokkal együtt), hogy az Egyház figyeljen oda az emberek életére. Természetesen nem arról van szó, hogy befogadjunk és igazoljunk minden cselekedetet és életformát, hanem arról, hogy legyünk tanúi az evangélium nevében a növekedés útjának. Túl egyszerű lenne Istentől azt kérni, hogy adjon garanciát a cselekedeteinkre, miközben helyette azt mondjuk magunknak, hogy ez nem olyan súlyos dolog. Ilyen módon banalizáljuk az evangéliumi élet követelményeit és tagadjuk a bűnt. A szinódus nyilvánvalóan nem ezt az utat válsztotta, hanem olyan kulcsszavak emelkednek ki a szinódusból és az apostoli buzdításból (AL), hogy meg kell hallgatni, hogy az igazságot meg lehessen állapítani, kísérni kell, hogy Istennek megfelelően lehessen választani és meg kell különböztetni, hogy az adott személy javát keressük Krisztusban figyelembe véve az objektív szabályokat szentségi- és bizonyos esetekben erkölcsi kérdésekben.

Bár az ember *lekiismerete szuverén*, mégsem tehet meg bármit annak a veszélye nélkül, hogy a rosszat jónak tartaná: mindig az erkölcsi jót kell szem előtt tartania, ami azt jelenti, hogy viselkedését Krisztus fényével kell megvilágítania. A személyes lekiismeret nem mentesülhet az erkölcsi törvénytől. Az Egyház mindig is fenntartotta a kettő közötti kapcsolatot. Tehát nem kell átadnia a helyét a *személyes lekiismeretnek*, mert mindig is elismerte azt ebben a minőségében. Ezzel ellentétben, vannak, akik szétválasztották a *személyes lekiismeretet* az *erkölcsi törvénytől* azért, hogy saját maguk legyenek a saját hivatkozási alapjuk, ami az önzés csúcsa. A megkülönböztetés tehát nem azt jelenti, hogy az ember olyan úgymond isteni akaratot választ magának, amely megfelel a helyzetének vagy a vágyainak, noha egyik is másik is ellentmond a keresztyén hit követelményeinek. Vannak olyan objektív helyzetek, amelyek megakadályozzák a szentségek vételét. Ezért át kell adni a helyet az *erkölcsi lekiismeretnek* és meg kell érteni, hogy személyes megtérésre van szükség Krisztushoz és keresni kell az igazat és a jót az Egyháznak a házassággal kapcsolatos tanításában. A kérdés továbbra is az, hogy hogyan lehet fejlődni a bizalomban és a békében, hogy csatlakozni lehessen a Krisztus-szentséghez olyan életállapotban, amely eltér attól?

A nagyvonalú kifejezések használata nem segíti a tét megértését, amikor kijelentik, hogy az AL buzdítás *inkább a helyzeteket, mint az elveket* akarta figyelembe venni, vagy, hogy nem a *törvény végrehajtójának kell lenni, hanem oda kell figyelni az egyéni esetekre*. Vajon

komoly dolog ebben az ellentétben lenni, ami szellemi romlás, amikor szétválasztják az emberi cselekedetet az azt szabályozó törvényektől? Jelenleg a szellemi és jogi elutasítás nehezíti meg az igazság keresését, mintha védelemre szorulna a tudatlanság. Egyedül az emberek megélt élete számít, noha ez lehet az érzelmi élet gyerekes elaprózódásának a kifejezése, ami a mai környezetben nehezen érik meg, és nehezen szimbolizálja magát. Erről már többször volt szó a mai előadásokban.

Ez a hozzáállás tovább mélyíti a törést az Egyházi családfelfogás és számos olyan helyzet között, amelyeket könnyen „házasságnak” minősítenek, pedig nem olyan struktúrájúak. Ez egyáltalán nem teszi kérdéssé azokat a személyeket, akiket befogadunk függetlenül a helyzetüktől, mert itt nem érzelmi területen vagyunk, hanem a strukturális kihívásén; és ez még inkább így van, amikor a házasság szentségéről van szó. Márpedig ismerjük ezeket a helyzeteket, és tudjuk hogyan élnek bennük az emberek. A probléma az, hogy hogyan beszéljünk a szó teljes értelmében a házasság szentségéről és családról ott, ahol ezeket egyre inkább figyelmen kívül hagyják? A kockázat ezek érvényesítésében rejlik (miközben helyzetekben időzünk), noha ezek önmagukban problematikusak maradnak és strukturális szempontból nincsen jövőjük. Az Egyház tagjai anélkül, hogy ennek tudatában lennének, hagyják magukat befolyásolni a mai világ gondolkodásmódja által, ami abban mutatkozik meg, amely egy olyan politikában jut kifejezésre, amely beéri a létező jelenségek jogi szabályozásával. A polgári törvény, amely érvényesíteni akarja ezeket a helyzeteket, amelyeknek nincs köziük a házassághoz és a házaselethez, bizonytalanságot hoz létre és hiteltelenné teszi a többi polgári törvényt.

A papok, a mozgalmak tagjai és a katolikus egyesületek meg vannak döbbenve a házassággal és a családdal kapcsolatos egyházi tanítás lehetséges megváltozásától. Az is igaz, hogy a pasztorációs gyakorlat mindig a tanítást követi, és néha eltérhet attól mondván, hogy meg kell felelnie korunk elvárásainak. Ideális esetben a pasztorális hozzáállás arról szól, hogy olyan helyzetben fogadja az embereket, amilyenben vannak, majd fokozatosan tárja fel előttük a keresztény hit és a szentségek gazdagságát (amilyen a házasság szentsége is), hogy

fokozatosan (cf. *fokozatosság törvénye*)¹⁵ vezesse őket a Krisztussal együtt élő házaspár boldogságának útján.

Az Egyház a remény útját javasolja a házastársi- és családi élet számára ahelyett, hogy bezárkózná az emberi gyengeség dícséretébe, máskülönben féltő, hogy a jelenlegi szétesést segítené elő. Az Egyház igazi forradalma nem a különféle helyzetek érvényesítésében rejlik, ami hamis pasztorális kísérés lenne és „kapitulálás a jelenlegi világ viselkedésével és gondolkodásával szemben” – mondta egy színóduusi atya, hanem az ép családok felmutatásában, a nehéz helyzetben lévők támogatásában, és abban, hogy a szentségi pasztorációban figyelembe vesszük az „újránházadosott” elváltak kérdését spirituális útjuk pontosítása végett. Továbbá fel kell hívni a fiatalok figyelmét, hogy ismerjék meg a család igazi mibenlétét és időt kell szánni a fiatalok tanítására, akiknek a szexualitásról, szeretetről és házastársi kapcsolatról szóló ismeretei néha hiányosak. Az is az Egyház feladata, hogy biztassa azokat a férfiakat és nőket, akik elkötelezték magukat a házasságban és hűségesek egymáshoz, hogy a házasság szentségében találják meg spirituális erőforrásukat. A hitoktatásban, a prédikációkban és a házasságra való felkészítésben kétség kívül nagyobb helyet kell biztosítani a házasság szentségével kapcsolatos gondolatoknak.

A társadalomnak végtére is olyan házas férfiakra és nőkre van szüksége, akik a szentégekhez hűen élnek, tanúságot tesznek a házastársi szeretetről, a család igazi és teljes értelméről és a biztonságról.

7 – Az *Amoris laetitia* pasztorális megközelítése

Ferenc pápa gyakran hangsúlyozza ebben a dokumentumban, hogy az *igazsághoz való hűség kedvéért* annyi feltételt szabunk az irgalom elnyeréséhez, hogy az teljesen elveszíti a jelentését (AL n. 311, 364. jegyzet). Ezért arra hív, hogy teljes figyelemmel újítsuk meg a pasztorációs kapcsolatot az érintettekkel, hogy az evangélium pedagógusai lehessünk, és még inkább azokkal, akik nem ismerik a Krisztussal való kapcsolat követelményeit. Mindenekelőtt azonban az Ő szavaival kell megismerkedni és hagyni, hogy megtérítsen.

---

¹⁵ Ez a megkülönböztetés soha nem menetsülhet az Egyház által javasolt evangéliumi szeretet és igazság követelményeitől » (AL, n. 300). Ennek a hozzáállásnak kiegészítéseképpen Ferenc pápa utal arra, amit Szent II. János Pál pápa javasolt a *Familiaris Consortio*ban (n. 34), a « fokozatosság törvényére ». Valóban, « az ember az erkölcsi jót a növekedés egymást követő szakaszaiban ismeri, szereti és valósítja meg ». Nem a « törvény fokozatosságáról » van szó, hanem a szabad cselekedetek okosságán alapuló *gyakorlásának fokozatosságáról* olyanok esetében, akik nincsenek abban az állapotban, hogy teljesen megérthetnék, értékelni és gyakorolni tudnák a törvény objektív követelményeit » (AL, n. 295).

A háttérben a Szentatya az „újräházasodott” elváltak szentáldozáshoz és a kiengesztelődés szentségéhez járulására gondol; az eucharisziára, mint egyfajta megerősítő szentségre gondolhatunk itt. De egy pillanatra sem engedélyezi ezt általános érvénnyel. Tehát a szükséges pasztorális óvatossággal kell itt eljárni, mert a szeretet nem tekint el a házasság szentsége igazságának logikájától, amelyre számtalanszor emlékeztet a buzdítás.

Ebben a szövegben olyan elveket is találunk, amelyek segíthetik azokat, akik szabálytalan helyzetük miatt nem járulnak szentáldozáshoz, hogy az eucharisztia ünneplésében való aktív részvételük jobban hasznosuljon és, hogy keresztény életükben elmélyítsék a keresztségük és a házasság szentségének jelentését a szentáldozáshoz való járulás nélkül¹⁶. Ezt a *spirituális áldozással* tudják megtenni anélkül, hogy *szentségi áldozást* végeznének. Azért spirituális az áldozás, mert lehetővé teszi, hogy a *vágy* segítségével megvalósuljon a szentség *hatása* ott, ahol a *szentségi áldozás* magához a szentség tárgyához kapcsolódik. Ez a megkülönböztetés megvilágosító és segít megérteni, hogy részesedhetünk az eucharisztia kegyelméből a *spirituális áldozásban*, mint például akkor, amikor Krisztust a tabernákulumban imádjuk a szentmisén kívül¹⁷.

Fontos az is, hogy minden kétértelműséget feloldjunk anélkül, hogy mindegyiket meg tudnánk említeni. Nevezetesen abban az esetben, amikor egyesek azt gondolják, hogy a buzdítás azonos síkra helyezi a házaspárokat, az élettársakkal és az „újräházasodott” elváltakkal, akik *szabálytalan helyzetben* vannak. Egyszerűen arról van szó, hogy az élettársak vagy az „újräházasodott” elváltak közötti kapcsolat minél inkább hűséges, tartós és gondoskodik a gyerekekről, annál *pontosabb az analógiája* a monogám és felbonthatatlan házassággal (AL n. 292-293). Mindazonáltal (AL n. 298) a *Familiaris Consortio-t* felidézve (FC n. 84), a gyermekek jelenléte súlyos feladatot ró a pseudo-házastársakra, abban, hogy azonos fedél alatt maradjanak. El kell kerülni, hogy a *szabálytalan helyzet* által keltett igazságtalanság mellett a gyermekek egy másik igazságtalanságot is elszenvedjenek, amikor megfosztják őket a szüleiktől.

¹⁶ Ebben az értelemben és példának okáért Franciaországban különböző pasztorális utak léteznek azoknak az « újräházasodott » elváltaknak a kísérésére, akik nem járulnak szentségekhez és keresztségüket a keresztségük és az első házasságukhoz kötődő szentség kegyelmének fényében élik meg.

¹⁷ A. – M. Roguet, « a spirituális áldozás különböző kategóriái », a Summa Theologiae-ban (IIIa pars, q. 79-83, 345). Marc Ouellet, Család, légy azzá, aki vagy ! » c. művében idézve, op. cit « Az egyházi fegyelem végső oka a házastársi szövetség és a szentáldozás mennyegzői jelentése közötti nagyon bensőséges kapcsolatra vezethető vissza: « a házastársi kötelék bensőséges kapcsolatban van Krisztus (a vőlegény) és az Egyház (a menyasszony) közötti eucharisztikus egységgel (SC, 27, cf. Ep. 5, 31-32). A *Sacramentum caritatis* kezdetű apostoli buzdítás e kijelentése feltételezi II. János Pál pápa házassággal kapcsolatos teológiai tanítását » és újra megerősíti « az Egyház pasztorális gyakorlatát az « újräházasodott » elváltak esetében », mert helyzetük és életkörülményeik objektíve ellentmond a Krisztus és az Egyház közötti szeretet egységnek, amelyet a szentáldozás jelent és megvalósít » (SC, 29).

Ugyanez vonatkozik a *testi aktusra*. A buzdítás (AL n. 298, 329. jegyzet) nem állítja azt, hogy lehetetlen lenne ettől tartózkodni, de elismeri, hogy ebben az esetben fennáll a kockázata annak, hogy *veszélybe kerül a kapcsolat stabilitása*, ami a gyermekek kárára válna. Reális nehézségről van szó, ami azonban *enyhítő körülménynek* számíthat.

Az *Amoris Laetitia* elismeri, hogy néha a *második házasság* hitelesebb az elsőnél (AL n. 298) és, ebben az esetben a helyzet objektíve kevésbé súlyos, mint abban, amelyet az egyik fél bűnös módon okozna, amilyen például a sorozatos házasságtörés. Akárhogyan legyen is az érintett személy nem dönthet szubjektív módon az első házsságának érvénytelenségéről. Ferenc pápa ezért tartja fenn és egyszerűsítette a kánonjogi eljárást ebben a kérdésben.

A pasztorális eljárás lényege Krisztus szeretetének befogadásában áll, aki mindenkit arra, hív, hogy élje meg a *család evangéliumát* mielőtt fel tudná fedezni annak minden követelményét. Más szóval a házasságra való felkészítés pasztorációja alkalom a katekézisre, amely segíti a Krisztus által hirdetett remény jobb megismerését a közte és Egyháza közötti szövetség és az Isten háromságos szeretetének értelmében, aki a *házastársi szeretet* forrása a felbonthatatlan kapcsolatban.

Könnyen belátható, hogy többek között ezeknek a pasztorális intézkedéseknek alkalmazása viszonylag összetett kérdés. Átgondolásra, igényes képzésre, bölcsességre és nagy diszkércióra van szükség ahhoz, hogy elkerülhessük a félreértést, a visszaélést és az igazságtalanságot. Ezért a püspöki konferenciák feladata, egységben a Szentszékkel, és különösen a megyéspüspököké, hogy éberek legyenek a házasság- és családpsztoráció említett kérdéseiben, hogy az Egyház tanításához hűen gyakorolhassák tanítói hivatásukat, amikor meghatározzák azokat a pontos kritériumokat, amelyek bizonyos személyek számára egyedi esetben lehetővé teszik a szentségekhez való járulást.

Véggövetkeztetés

Az apostoli buzdítás nem változtatja meg sem az Egyház tanítását a házasságról és a családról sem a szentségekhez való járulás követelményeit. Olyan pasztorációs alapelveket javasol, amelyek segítséget nyújthatnak a *szabálytalan helyzetekben* élők kísérésében (AL n. 308). A *Familiaris Consortio* szellemiségét folytatja és bizonyos szempontokból továbbfejleszti azt.

Egy levelében, amelynek kivonatai a *L'Osservatore Romano* 2016 szeptember 13-i számában jelentek meg, Ferenc pápa kifejezi elégedettségét az argentin püspökök nem sokkal azelőtt megjelent dokumentumával kapcsolatban, melynek címe: „Alapvető kritériumok az *Amoris Laetitia* VIII. fejezetének alkalmazásához” (*Criterios básicos para la aplicación del capítulo VIII de Amoris laetitia*). Ez a dokumentum elmagyarázza, hogy szentségekhez járulási „engedély” nem létezik, hanem „személyes megkülönböztetésre van szükség egy lelkipásztor kíséréte mellett”. Akik ilyen módon magyarázzák a dolgokat, azok a katolikus *belső fórumra* helyezkednek anélkül, hogy ez megkérdőjelezné a kánonjogi törvényt, amely a *külső fórumra* a szentségek vételének objektív feltételeire emlékeztet. Ebben az értelemben mindenek ellenére létezik „engedély”, amely azonban egy pappal folytatott személyes megbeszélés keretében gyakorolt megkülönböztetéssel segíti elő a helyzet értékelését, ami adott esetben, ahogy arról már szóltunk az AL fényében, csökkentheti az egyén morális felelősségét.

A püspökök arra figyelmeztetnek, hogy ez az út nem vezet el feltétlenül a szentségekhez, de irányulhat az Egyházba való nagyobb integrálódás más formái felé: nagyobb jelenlét a közösségben, részvétel ima- vagy elmélkedőcsoportokban, elköteleződés különböző Egyházi (különösen karitatív) szolgálatokban.

A püspökök pontosítják a megkülönböztetés útját: „Amikor a pár konkrét körülményei lehetővé teszik, (...), javasolható az önmegtartóztatás”. Ha az önmegtartóztatás „ténylegesen nem gyakorolható”, akkor a megkülönböztetésnek minden egyes esetet külön meg kell vizsgálnia”. És, „ha arra a felismerésre jutunk, hogy egy konkrét esetben vannak olyan korlátok, amelyek csökkentik a felelősséget és a vétkességet, különösen, ha egy személy úgy látja, hogy később hibát követne el azáltal, hogy az új kapcsolatból származó gyermekeknek kárt okoz,

akkor az *Amoris Laetitia* lehetőséget ad a kiengesztelődés- és a szentldozás szentséghez való járulásra”.

Az argentin dokumentum hangsúlyozza, hogy ez a lehetőség nem jelent „korlátlan hozzáférést a szentségekhez”. Ezért, jegyzik meg azt a püspökök, amikor „megoldatlan igazságtalanságok vannak, akkor a szentségekhez járulás különösen botrányos”. Ezzel kapcsolatban olyan helyzeteket említenek, amelyek meggondolást és különös figyelmet igényelnek: egy új kapcsolat, amely egy friss válás után létesül, valaki, aki többször elmulasztotta családi kötelességeit, vagy valaki, aki védi a helyzetét vagy hivalkodik vele, mintha ideális keresztény lenne”.

A püspökök kijelentik, hogy: „elképzелhető, hogy adott esetben egyéni módon történjen a szentségekhez járulás, különösen, amikor konfliktusra lehet számítani., És a közösség kísérésére hívnak, hogy az „növekedjen a megértésben és a befogadásban anélkül, hogy ez megzavarná az Egyháznak a házasság felbonthatatlanságával kapcsolatos tanítását”.

Ezeket a szempontokat figyelembe véve kell a pasztorális munkát végeznünk szem előtt tartva, hogy a pasztorális tevékenység nem korlátozódik a különleges- vagy szabálytalan helyzetekre.

Összegzésképpen idézem Marc Ouellet bíborost¹⁸ : „A kívánt pasztorális megtérés lényege, hogy nem csupán az objektív szabályt és annak a különleges helyzetekre történő alkalmazását vesszük figyelembe, hanem, hogy olyan pasztorális szempontot alakítunk ki, amely még ott is képes felismerni a valós növekedést, ahol az ideális cél távol marad. A lelkipásztornak a Szentlélek által sugallt rugalmasságra van szüksége, aki nem rejti el a bűnt vagy a szabálytalanságot egy helyzetben, hanem világosságot és támogatást nyújt a konkrét lelkiismereti döntéshez, *itt és most*, a pillanat kegyelme szerint. Az erkölcsi szabályok és a szentségi fegyelem hiteles tanításán túlmenően a lelkipásztoroknak a konkrét személyes helyzetek megkülönböztetését is gyakorolniuk kell a szeretet fokozatosan tökéletesedő útjának szolgálatában.,,

---

18 Marc Ouellet, « *Famille deviens ce que tu es !* » (Család, légy azzá, aki vagy !), p.18, op. cit.

Tartalom

Bevezetés.....	1
1 – Ferenc pápa <i>Amoris laetitia</i> kezdetű apostoli buzdításának perspektívái a sajátos és szabálytalan helyzetekkel kapcsolatban.....	3
2 – A felbonthatatlan házasság értelme és a személyek befogadása.....	7
3 – A házasság érvénytelensége elismerésének megkönnyítése.....	8
4 – Az „újraházasodott” elvált megkereszteltek belső megkülönböztetése és a vezeklés útja.....	9
5 – Az Amoris Laetitia (AL) apostoli buzdítás által felvetett problémák.....	12
6 – A megkülönböztetés olyan nyitás, amely figyelembe veszi azoknak a személyeknek az életét, akiknek a lekiismeretét megvilágosította a szentségi élet.....	15
7 – Az Amoris laetitia pasztorális megközelítése.....	17
Végkövetkeztetés.....	20